

Aýrylyşanlaryň aýdymy / powest

Category: Kitapcy, Powestler, Sözler

написано kitapcy | 21 январа, 2025

Aýrylyşanlaryň aýdymy / powest AÝRYLYŞANLARYŇ AÝDYM

«Göçgün hyruç bilen ýaşan köp aýallarda bolşy ýaly, indi onuň tüýs ýürek bilen päklige ymtylýan bolmagam mümkin».

Onore de Balzak.

Tomus günleri agşamara howanyň nähili ýakymly bolýandyny siz oňat bilýän bolsaňyz gerek. Ýöne bu wagt, näme üçindir, eýläk-beýläk ötüp-geçýänler gaty seýrekleşipdi. Kä wagt biri geçýärdi. Göwnüňe bolmasa, günortanky epgek adamlaryň köpüsini özi bilen syryp-süpürüp, nirädir bir ýere äkidäýen ýalydy. Häli-şindi dillerini köne köwşüň oltaňy ýaly edip köçede hasaplaşyp ýatýan itlerem nirädir bir ýere ýitirim bolýan ýalydy. Olaryň ýekejesem görnenokdy.

Edil, häzir howa diýseň asudady. Şeýle wagtda dürli ösümlikleriň hoştap ysyny duýmak, olardan kükregiňi dolduryp dem almak jana diýseň ýakymlydy, meýmirmek bolsa ondanam lezzetlidi.

Üç gat belent, owadan jaýyň ikinji gatynda, äpişgäniň önünde ýanymlabrak oturan Oguljeren häzir şol diýilýän bimarlyk hetdine ýetipdi.

Oguljeren ýigrimi baş ýaşlaryndaky gelindi. Ol häzir öý eşiginde: egni çig matadan tikilen ýeňsiz köýnekli, aýagy yaşyl mahmaldan tikilen şypbykly, iki süýem barmagam gyzyly üzüklidi. Ol asyl öý eşigindekä-de görmegeýdi. Ýöne ol bir gyldan bezenip köçä çykan wagty onuň syrdam kamatyny, bugdaýreňk keşbine şaplaşyp duran edil gökje monjuklar ýaly bolşup, gabaklarynyň astynda dürli tarapa pyrlanýan testegelejik gözlerini görenleriň yzyna gaňrylman geçip bilmeýändiklerini onuň özem bilýärdi. Ýöne ol gaşlarynyň timarlamakdan ýaňa ters goýlan otura çalym edýän,

tagaşyksyzdan gelen imçejik bir zatdygyny hiç aňşyranokdy.

Bu wagt ol örüp goýbereninde sagrasyndan aşagrak düşýän şargara, uýy çowly saçyny darap goýberipdi. Ol ajaýyp saçlar bolsa şu wagt onuň tutuş ýagyrynysyny eginleri bilen bile örtüp durdy. Göwnüňe bolmasa, onuň buýralanyp duran uçlaram oturan äpişgesiniň aşak erňegini yhlas bilen öpýän ýalydy. Şeýle hem bu darap goýberilen gür saçlar bir seretseň, bu çepiksije göwrä has köpük edýän ýalydy.

Gün ýaşmazynyň öň ýanyndaky şol mymyjak şemal henizem edaja öwsüp durdy. Töweregi birhili ümsümlük, asudalyk gaplap alypdy. Ýöne gündogardaky bir jaýyň açyk äpişgesinden ýylan gören çaganyň sesi ýaly bolup, gyjagyň gulaga ýakymsyz çirkin sesi gelýärdi. Şol wagt ol edaja öwüsýän şemal Oguljereniň gulaklarynyň önünde köwsarlap, onuň şol ýogyn, gara saçlaryny saldarlap görýärdi. Şonda onuň iki egnindäki şol ýogyn saçlary deňiz ýaly tolkun atsa, iki ýañagyndaky burum-burum zülpleri welin, burumyny bozman, şol ajaýyp keşbi şemaldan gabanyň ýaly, kä ýañaklarynda, kä gözleriniň üstünde, käte gar ýaly alkymynda ikibaka urunýardy. Şol wagt ol bu ýüz-gözünü, alkymyny »gyjyklaýan« ýa bolmasa, özüniň pikir edişiçe, gözelligine »zeper ýetirýän« zülplerini inçeden gelen şol sülük, sargylt barmaklary bilen häli şindi sypalaýardy, tertipleşdirýärdi.

Oguljeren bu wagt ýaşlygyna, görmegeýligine buýsanyp, pikir edýärdi.

»Gör, tebigat nähili ajaýyp! Ana, giden baglyk бүтін äleme görk berip otyr. Ýöne hol syrdamboýly derek aýratyn owadan görünýär. Saýyrdyň, syrdam-boýly ýaş ýigit ýaly. Ýöne hol öwsüp oturan bag näteňet! Egri-bugry, gyşyk – çayşyk! Бүтін süňňem ýalaňaç. Şol depesindäki azajyk püri diýäýmeseň, ol asyl бага-da çalyň edenok! Iň ýaman ýerem, tebigatyň şu wagtky özboluşly gözelliginem bozup otyr !..Ýöne hol ösüp oturan bägülleri diýsene! Nähili ajaýyp! Onuň göze ýalymly gyzyň gülleri burk urup dur!

Honha, ol arylara seret! Gülleriň daşynda pelesañ urýar. Olar owadan gülleri nähili tanaýarka?..

Äý, olar meniň ýaly diňe owadanlygyň aşygy däl-lä! Olar

owadanlyk bilen bile gülleriň ajaýyp ysynyňam muşdagy!
Ýogsa-da, arylar müň dürli gülleriň reňkini saýgarýarmyş diýýärler. Ýöne olar gyzyň reňki saýgarmadyrmyş. Görýän welin, olaram meniň ýaly eken. Men ähli görk-görmegi saýgarsamam, akyl-huşy saýgaryp bilmedim... Indi meniň bar pikir-paýhasym şu arylaryň pikir-paýhasy ýalymykan? Onda meniň pikirlenişimiň ösen derejesem şol mör-möjekleriňkä deňleşipdir-dä? Şonuň dogry bolýmagam mümkin. Ýogsam...»

Gapdalynda gurjajyklaryna güýmenip oturan baş ýaşlyja gyzy Maýsa onuň pikirini bölledi.

□ Eje, aý eje! Hol goňşymyzyň ullakan gyzy Jahan bar-a.

□ Hawa □ diýip, Oguljeren pikiriniň bölünenine gahary gelse-de, gyzzagazyna köplenç ýagdaýda edýän jabjynmasyny etmän mylaýymsyrady.

□ Ana, şol Jahan öýlenäýipdir-dä, eje.

Oguljeren çaga ýaly bolup pyňkyp goýberdi. Soň ýene asylly görnüşe geçip, gyzzagaza Maýsa ýüzlendi.

□ Sen ony kimden eşitdiň?

□ Nabat ejeden.

□ Şeýle diýsene.

Ejesiniň bu mesaýy jogabyna birhili bolan Maýsajyk herrelipjik gürlledi.

□ Näme, ynanmajak bolýaňmy?

□ Ýok-ýok, çyndyr, Maýsa jan, eger Nabat eje diýýän bolsa.

Şol wagtam endigi boýunça gysgajyk ellerini galgadyp gepleýän Nabat eje gözünüň öňüne geldi. Şu wagt onuň hyýalynda Nabat eje kiçijik ganatlaryny näçe galgatsa-da, agyr göwresine erk edip bilmeýän bir semiz gaza çalym edýärdi. Bu meňzetmä-de onuň gülküsi tutup hezil edip güldi.

Maýsajyk ejesiniň bu gülküsine ol diýen ähmiýet bermän, ýene sorag bilen ýüzlendi.

□ Eje, sen näme üçin şu äpişgäniň öňünde köp oturýaň? Hol kresloda oturaýanyňda bolanokmy? Birdenkä aňryk gaçaýsaň nätjek? Men-ä şol ýerde oturmaga gorkýanam.

Oguljeren ýene-de şol öwüsýän şemaldan ajaýyp keşbini gabanýan zülplerini düzedişdirip, içinden: »Wah Maýsam, saňa dözemok-da» diýdi. Daşyndan bolsa gyzyňa jabjyndy.

□ Men nirede oturanymda seniň ne işiň? Bar, ol otaga git-de, oýunjaklaryňy oýna!

Ýaňy bir dil açyp ugran Maýsajyk sülleren bägüle döndi-de, sesini çykarman, öýkeläp, ol otaga tarap göwünsiz ugrady.

Oguljeren bolsa ýene-de ýüzüni şemala tutup, kepjä çalymdaş eňegini öňe uzadyp, gözlerini süzgekledip, pikirilenmäge oturdy. Ýöne ol bu wagt Maýsajygyň öýkeläp, ol otagda sessiz, ýarym-ýaş bolup aglap oturanyndan bihabardy.

»Men ol wagtlar şu Maýsamdan sähelçe ulurajykdy. Ejemiň diýşine görä, menem edil Maýsa ýaly geplemsek ekenim... Ýadymda, bir gezek men ejem bilen oba gidipdim. Daýymlara. Güýziň ilkinji günleridi. Howa-da edil hammam garasyny görmedik adamyň endamy ýaly şepbeşikdi. Günüň önüni tutup duran bulutlaram saýgylanan ýüň ýaly pezzerişip, toplum-toplum bolşup, dürli tarapa dargaşyardylar. Häzir älemiň ýüzi her ýerinde buz çöken äpet okean ýaly bolup görünýärdi.

Biz daýymlara baranymyzda, howa hasam açylyşypdy. Soň daýymlara baranymyzda, howa hasam açylyşypdy. Soň daýymyň özüm ýaly gyzy Dursun bilen sähra, öýüň golaýragyna, gezelenje çykypdyk. Şonda goçuň şahy ýaly burum-burum bolşup oturan ýandaklary, elwan reňkli gülli ýylgynlary, ýokarsy aksowult, gülüniň düýbi gyzgylt öwüsýän akbaşlary, miwesi goýnuň böwenine çalyň edýän düýedabanlary synlap, hezil edipdik. Ýöne daýymyň gyzy Dursun gajarjaňdy hem-de köpbilmişiräkdí. Gezelenç etsegem etdik welin, dogrusy, onuň häsiýeti maňa ýaramady. Onsoňam ol meniň geýip baran eşiklerimi geňleýärdi. Meniň üstümden güljek bolýan ýalydy.

Ýogsa-da, Dursunam meniň ýaly gelin bolandyr? Ol kime durmuşa çykdyka?»

Şol wagt telefon jyňňyrdady. Oguljeren ylgaşlap baryp trubkany aldy.

□ Allo! Allo! Hawa.

Aňyrdan bir gyryljak ses eşidildi. Oguljereniň göz önüne şol telefonda gepleýän adamyň □ Agamyradyň keşbi geldi. Ol lopbuş ýüzli, saçlary seýrek adamdy. Onuň kellesi hem-de aýaklary şeýle bir kiçijik bolup, göwresem diýseň dolmuşdy. Gidip barýarka seredeniňde, göýä ýer gurçugy dikelip ýöräp barýan

ýalydy. Onuň sesem betgelşik hem-de ýakymsyz gyryljykdy. Onuň üstesine-de, göýä äpet bir kädiniň içine girip geplenýän ýaly, sesi geňleçdi. Ýüz-gözi lopbuşlygyndanam beter gaty guraksydy. Ýaňaklarynyň, maňlaýynyň, burnunyň töwereginiň, eňeginiň her ýerinde birhili gökje menekler bardy. Gepiň gysgasy, onuň ýüzi heňlän çörege çalym edýärdi. Dişlerem kelem gurçugy ýaly goňras-sary reňke öwrülip gidipdi. Bularyň üstesine-de, onuň çep ýaňagy, haram siňek gonan ýaly, hemişe tirpildäp durdy. Galyberse-de, ol lopbuş adamyň edil eşigi aýrylan ýaly bolup, garnyny galgadyp dem alşy-da gözünüň önüne geldi. Hatda onuň haşylaýşam gulagyna eşidildi.

Agamyrat şu wagt Oguljerene edil bişen gawunyň tagamyny alan şagal ýaly gaty meýillidi.

Oguljeren sesini çykarman, göýä şol gepleşýän lopbuş adamsy telefon apparatynyň, içine girip, kellesini çykaryp oturan ýaly, trubkany ryçagyň üstüne gazap bilen goýdy. Şol wagtam onuň gaharyna duýgudaşlyk edipmi ýa-da bu » jyryňkelle» gelne özüniň baglydygyna namys edipmi, garaz, şol tarypy ýetirilýän ajaýyp gara saçlar eýesinden beter tolgunyp, ikibaka howsalaly çyrpyndy. Soňam olar şol owadan keşbi öz aralarynda pugta gizledi.

Oguljereniň şu wagtky ýagdaýy edil tüsseläp duran odun ýalydy. Onuň haçan laplap tutaşjagy nämälimdi.

Bolsa-da, ol az wagtdan mertlik bilen özüni dürsedi. Ýüz-gözünü aýasy bilen sylp, töweregine garanjaklady. Özüne az-kem serenjam berdi. Birdenem galbaň döşlerine gözi düşdi. Göwnüne bolmasa, olar hasam ulalaýan ýaly, tultuk bolaýan ýaly bolup duýuldy. Ol bu ýagdaýy ýap-ýaňyja içine sygdyryp bilmedik gaharyndan görýärdi.

Soň ol otagdaky ähli ümsümligi bozup jykgyldaýan asma sagada seretdi. Ol sagat bolsa wagtyň eýýäm sekiz bolandygyny görkezip, ýuwaşja hem-de seresaplylyk bilen her sekuntyny diwara yhlas bilen çüýleýärdi. Ol öňki oturyşyna-da kaýyl bolmaýan ýaly, iki dyzyny gujaklap, arkasyny äpişgäniň söýesine diredi. Kirpi ýaly düýrlendi. Soň ol suwglarynyň käýerleri gaçyp, indi düýpli remonta mätäç bolup, ýüzünü sallap oturan galyň diwarlara ýüzlendi.

»Men barypýatan jyryňkelle ekenim! Etmişlerime indi düşünjek bolýan. Belkem, men durmuşymda kän gowulyklaram edendirin? Ýöne gowy zat gowulygyna galýar. Emma erbetlikler hiç haçanam unudylmaýar. Şol erbetliklerem ýatladygyň saýy barha kiçelýärsiň. »Açylan etek ýapylar, göreniň gözünden gitmez» diýleni-dä».

Onuň bu sesli hüňürdemesine häлки ýüzi salyk diwarlar butnamadam. Ýöne potologyň bir ýerinden duýdansyz gaçan kesejik pola degip pytrady. Ol kesejigiň arassa pola degip, çym-pytrak bolanyny, polda mese-mälim yz galdyranyny gören Oguljeren ony hiç zada-da ýorup bilmedi. Ýöne ol kesejigiň tötänden gaçyp, nebir arassa poly hapalanyna seňrigini ýyggyrdy we içini geplettdi.

»Jaýymyzy tizara remonta bermesek, çagşap barýar».

Şol wagt bir nätanyş ses gulagyna gelen ýaly boldy. »Jaýam jaý welin, Oguljeren hut seniň özüňi remonta bermeli! Şu güne deňiç durmuşa özüňçe düşüniş, umumy durmuş kanunyndan juda daşlaşanyňy bileňokmy? Indi-hä bilere wagt boladydy öýdýän?..»

Iň soňky »öýdýän» sözi onuň beýnisinde tolkun atyp, ençeme gezek gaýtalanyp, ýuwaşlyk bilen diwara siňip gitdi.

Öňem ýarymgöwün bolup oturan Oguljereni bu nätanyş ses tışgındirdi. Onuň dyzyny berk gujaklaýan inçejik elleri hatapdan syrylyp gaýdan çuwalyň baglary ýaly birdenkä gowşady. Iki gapdalyna erksiz sallandy.

»Ýaňky kimem bolsa dogry aýdýar. Wah, men guraýyn!.. Äý, bolsa-da, geçmişiniň belli-belli pursatlaryny ýatlamaklyk diýseň hezil-le! Olar ynsana hem-ä birhili özboluşly lezzet berýär, hemem ökünjiň tokmagy bilen ýepbekläp, indiki ykbalyndan öňinçäsi seni oňatja taplaýar. Onsoňam »Ajysy bolmadygyň süýjüsi bolmaz» diýipdirler ahyryn!».

Birdenem mundan on-onki gün öň işleýän ýerine gelen radionyň habarçysy Mälik ýadyna düşdi. Ol ýigit ortaboýlurak, ýüz-gözi tegelek, ýylgyranynda iki erni gulagyna çenli ýetýän, özem gülen wagty burç ýaly gyzarýan bir sada ýigitdi. Ol ýigidiň gülşi şeýle bir gelşiklidi, mähirlidi! Hatda hudoznikleriň çeken suratlaram onça ýylgyryp bilmese gerek. Ol ýigidiň bütin keşbi göz öňüne geleninde Oguljeren »hyňk» edip pyňkyranyny

duýman galdy. Soň birdenkä ernini ýygnap, edil şol ýigidiň önünde pyňkyrýan ýaly bolup, öz bolşuna özi utandy. Soňam ol ýigidib gelen minutyndan başlap, tä hpşlaşyp gidenine çenli aralyk hakydasyna geldi.

□ Salam, Oguljeren. Armaň-da?

□ Salam. Bar boluň.

□ Siz gurluşykçy Oguljeren Ataýewa bolsaňyz gerek? Şeýle dälmi?

Oguljeren işçi eşiginde bir otagy reňkläp ýördi. Töweregem reňkden doludy.

□ Hawa men.

□ Siz bolsaňyz, gaty oňat. Ýaňy men prorabyňyz bilen gürrüňdeş boldum. Oňat işleýän işçi hökmünde sizi salgy berdiler.

□ Salgy beren bolsalar, gowy edipdirler. Ýogsam bu ýerleri tapasyňam yok-la□diýip, Oguljeren bälçiredi.

□ Siziň mamla bolaýmagyňyzam mümkin □ diýip, habarçy Mälik goltugyny dolduryp duran ses ýazýan aparatyny ykjamlap: □ Siziň bilen iki minutjik gizlinje ýerde gürleşmek bolmazmyka? □ diýdi.

Oguljeren goşaryndaky sagadyna seredip:

□ Baş minutjik garaşyň. Onsoň arakesmä çykaýarys. Şonda gürleşäýeris. Ýogsam reňklerim gatajak. Bu mylakatly garşy alnyşa begenipmi ýa-da gelniň görmegeýligine imrimipmi, garaz, habarçy Mälik derrew çilimine ýapyşdy. Bu ýagdaýy gören Oguljeren häsiýetine gelişmeýän ses bilen gygyrdy.

□ Bu ýerler durşuna reňk! Ot berersiňiz! Hol çilim çekilýän ýere baryp çekiň!

Habarçy ýene-de öňküsi ýaly ýylgyryp gyzardy. Çilimini jübsine salyp, ötünç sorap, görkezilen ýere tarap mytdyldap gitdi. Ol gidip barýarka pikirlenýärdi.

»Asuda zenanmyka diýýärdim welin, onuň özem sähel bolsa şol ýagly reňkler ýaly partlajak bolup dur-aýt!»

...Az salymdan bellenen ýere Oguljeren ýetip geldi. Habarçy üçin indi ol hälki gyňyr Oguljeren ýetip geldi-de edil keyik aşygy ýaly Oguljerendi.

Soň olaryň arasynda adaty sorag-jogaplar başlandy.

□ Şu ýerde näçe wagt bari işleýärsiňiz?

- Alty ýyl bäri.
- Öň nä kârdediňiz?
- Öň onýyllygy tamamladym. 1974-nji ýylda. Soň uniwersitetiň taryh fakultetine okuwa girdim. Bir ýyl okabam, okuwdan çykdy. Şondan bärem şu kârde işleýärim.
- Okuwdan näme üçin çykdyňyz?
- Äý... okasym gelmedi-dä.
- Gaýybana okabermeli ekeniňiz-dä.
- Taryhy başyma ýapaýynmy? Öz taryhymy nätjegimi bilemok!
- Habarçy onuň monjuk ýaly tegelejik gözlerine seretse-de, hetjicklâp sorap oturmady.
- Diýmek, bilimiňiz orta-da?
- Hawa.
- Komsomolmyň?
- Ýok.
- Partiýamyň?
- Ýok.
- Işlän döwrüňizde nähili sylag-serpaýa mynasyp bolduňyz?
- Edaradamyzyň »Hormat hatyna« iki gezek mynasyp boldum. Birnäçe gezek pul sylaglaryny berdiler. Dördünji razrýad berdiler.
- Başga?
- Oguljeren birdenkä herrelip gepledi. □ İşleýän işim şu hilli işler! Onsaň maňa başga merk gerekmi? Besdir-dä! Işimi oňarýan, edara ýolbaşçylarym zähmetime hormat goýýar. Bolýar-da şol!
- Habarçy bu herrelmä agzy uçuklan ýaly bolsa-da, syr bildirmän, soragyny dowam etdirdi.
- Maşgala ýagdaýyňyz nähili? Uludan bir demini alyp dymdy.
- Habarçy dillendi
- Näme, maşgala ýagdaýyňyz şowuna bolmadymy?
- Hawa. Şowuna bolmady. Hemmesine-de günäkär özüm!
- O nähili?
- Näme, olaram ýazjakmy?
- ?...
- Onda men-ä gitjek! Başga näme soragyňyz bar?
- Häzir ýeke özüňiz ýaşaýaňyzmy?

□ Ýok. Bäş ýaşly gyzjagazymam bar.

Habarçy Oguljerenib tolgunýanyny aňyp, oňa göwünlik bermäge çalyşdy.

□ Zyýany ýok, Oguljeren Ataýewna! Durmuşdyr, hemmesem bolýar. Ynha, menem enem-atam bir gyza öýlendiripdi. Olam bir çagasy bolandan soň, çagasynam taşlap turup gitdi. Alty ýaşly oglum bilen galdym. Indem ol menden aliment alyp ýör.

Habarçynyň bu diýenleri hiç hili täsir etmeýän ýaly bir tarzde Oguljeren ýerinden galdy.

□ Başga soragyňyz bolmasa, men-ä gitjek. Heniz günortanlygam edinemok.

Habarçy: »Bolýar, bolýar, azajyk gyssanmaň» diýip, Oguljerene gysgajyk teks taýýarlap berip, onuň sesini ýazyp aldy. Soňundam: »Teksti radio taýýarlaýarkam, belkem, käbir soraglaryň ýüze çykmagy mümkin» diýip, Oguljereniň öý adresinem, telefon nomerinem ýazyp aldy. Şondan soňam olar gadyrly hoşlaşdylar. Şu zatlary hakydasyndan geçiren Oguljeren uludan bir demini aldy. Ol habarçy ýigidiň bişen kelle ýaly syrataryp duran keşbi ýene göz önüne geldi. İçini geplettdi.

»Salykatly ýigit. Mylaýym». Birdenem tasanjyrady. »Şol syrly salykatlylyk bilen mylaýymlyk dälmi meniň işimi gören!«

Şol wagt hälki nätanys ses ýene gaýtalandy.

»Belkem, olar däl-de, guwkellelik bilen geçirilmäge bolan näbelli meýildir? Belkem, dünýädir, puldur? Mugt eşretiň keýpi-sapasydyr?..«

Oguljeren bu sözleriň yzyny eşitmejek bolup, gulaklaryny aýalary bilen ýapdy.

Birdenem ol şo kellesindäki ahmyrly pikirlerden saplanmakçy bolýan ýaly bolup, äpişgeden syrylyp düşdi. Barybam telewizory açdy. Telewizorda bolsa edil ýüzlenme belgisi ýaly uzyn şilliň gyz aýdym aýdýardy. Ýöne ol gyzyň, näme üçindir, aýaklarynyň daraklyk tarapy geçen asyryň kündesi ýaly tagaşyksyz hem-de ullakandy. Onuň aýaklaryna gözi düşen Oguljeren adaty endigi boýunça saçyny silkeläp, ýeňleslik bilen ýuwha gülküsini etdi. Soň ol telewizory beýleki programma geçirdi. Ol programmada welin inçemik, görmegeý gyzlar ikibir-ikibir bolup tans edýärdi. Olar pyrlanan wagtlarynda göze ýakymly ýalaňaç butlar

edil paltanyň ýüzi ýaly ýalpyldap gidýärdi.

Bu görnüşe Oguljereniň pisindi oturdy. Özüniňem saçyny selkildedip, tans eden pursatlary hakydasyna geldi. Ol uludan demini alanynda, göwresine muwapyk boýy birneme peselen ýaly boldy.

Şol wagtam ol otagda aglaýan gyzyňyň sesini eşidip, telewizory öçürdi. Şonda bu kiçijik otagy dolduryp duran ýakymly sazam, ajaýyp näz-kereşmelerem üstüne köne keçe oklanan ýaly boldy. Ol gyzyňyň ýanyna baranynda, Maýsajyk sesini gataldyp, möňňürip ugrady.

□ Men häliden bári aglap otyryn. Hijem geleňok!

Oguljeren Maýsajygy köşeşdirmäge jan etdi.

□ Wiý, muny? Ine, geldim-ä. Maýsam. Sen nämä aglaýaň? Nämە boldy?

□ Şonam bileňokmy? Ýanyňdan kowduň-a!

□ Wiý, gyzym, men kowamok ahyrryn. Ýöne ol otaga barda oýna diýdim-ä.

Maýsajyk höçjetlik etdi.

□ Kowduň! Kowduň! Bilýän seň nämە üçin kowýanyňy! Bu sözlere Oguljereniň endamynda garynja ýörän ýaly bolsa-da, syr bildirmezlige çalşyp şelaýynsyrady.

□ Ýeri aýt. Nämە üçin?

□ Seň ýene meni taşlap gidesiň gelyändigir! Men bilýän!

Oguljereniň başy aýlandy gitdi. Bir göwni gyzyňy it ýaly ýenç diýdi. Bir, göwnem, giňlige salyp, ony söý, höre-köşe et diýdi. Emma ol olaryň ikisiniň edibilmän doňup galdy. Maýsajyk welin henizem zeýrenýärdi.

□ Gitseň gidiber! Men-ä gitjek däl! Öýdenem çykjak däl! Seniň diýýän pişikleriň, güjükleriň meni iýse iýip geçsin!

Oguljeren gyzyňy çalyp goýberdi. Maýsajyk tüwdürlip gitdi.

Maýsajygyň soňky diýen sözlerinden özüçe dogry many çykaran Oguljeren edil asawaçdan gaçan geým ýaly bolup aşak çökdi. Tirsekleriniň arasynda ýüzüni gizläp, horkuldap aglamaga oturdy. Şonda onuň iki egni selkildäp, hüýt gara saçlaram görkünü ýitirip, ýere tarap sallanyp durdy. Göwnüňe bolmasa, olar-da bir sustupeslik äp-äşgär duýulýardy. Maýsajyk welin ýerindenam galjak bolanokdy. Hatda aşaky kirpiginiň etegindäki

düwme-düwme ýaşlaryny süpürmelidirem öýdenokdy. Şol dymyp seredip otyrды.

Oguljeren esli salymdan köşeşdi. Sesini çykarman, ýerinden galdy. Aşhana baryp, el-ýüzüni ýuwup geldi. Soňam ilki Maýsajygyň, zyndan öz ýatýan düşeklerini ýazyşdyrды. Ejesiniň öz düşeginem ýazandygyny gören Maýsajyk birdenkä uludan demini aldy. Maýsajygyň uludan dem almasynyňam manysyna oňat düşüňän Oguljeren hasam kiçeldi. Hatda gyzzagazynyň ýüzüne seretmägede bogny ysmady. Şonuň üçinem Maýsajyga seretmän dillendi.

□ Bar, gyzym. Aşhanadan el-ýüzüňi ýuw. Onsoň bileje nahar edineli.

Ejesiniň her bir hereketine belet Maýsajyk ýerinden galyp, ýuwunmaga ugrady. Şol wagtam namys jezasyna çydam etmedik Oguljeren öz kellesine taýly gezek ýumruklady.

»Wah, men guraýyn! Hemmesem özümden!«

Onýança saçlary çalam-çaş, iliklerinden derek galmadyk köýnejiginiň ezenegini agdyryp, horja Maýsa egnini gysyp, iki elinem gowşuryp, ýuwaşja ýöräp gapydan girdi. Oguljeren gyzzagazyny beýle müzzerenini bilmän galdy. Göwnüne bolmasa, onuň garşysynda diňe bir gözgyny müzzerip duran gyzzagaz däl-de, eýsem eýýäm hemme zada akyl ýetirip başlan, köpmanyly seredýän, duruja hem-de gussaly göreçleri hem namysjaňlyk hem-de bialaçlykdam tegelenýän bir gyzzagaz durды.

Oguljeren bildirmezlige salyp şelaýynsyрady.

□ El-ýüzüňi ýuwduňmy, gyzym?

□ ...

□ Hany, bärräk gel.

Oguljeren haýdan-haý darak tapды-da. Maýsanyň bulaşyk saçlaryny yhlas bilen darady. Bir ýerlerden tapyp, bantigem dakды. Soňam bir täzeje köýnek geýdirdi. Bu edilen yhlaslara Maýsajygyň birneme ýüzi açylan ýaly boldy. Uludan bir demini alды. Şonda onuň heniz jebir çekip görmedik kiçijik gerdenleri galkyp gitdi.

□ Ine, gyzym. Indi sen gül ýaly bolduň. Men saňa döneýin, Maýsam □ diýip, Oguljeren onuň gyzarypжык duran ýañajyklaryndan taýly gezek yhlas bilen ogşady. Şonda henizem dymyp duran Maýsajygyň gözlerinden biygtyýar iki düwme ýaş

akdy. Yzyanyndan ol ýene uludan demini aldy. Gyzjagazynyň gaty namys edýändigine indi göz ýetiren Oguljeren hut aýňalan ýaly boldy. Onuň gözýaşlaryny aýasy bilen süpürip, bagryna basdy. Şonda Maýsajyk ýalňyz hossarynyň bardygyna buýsanyp, ýene-de balk-balk etdi. Oguljeren bolsa özüniň ýalňyz ýadygärliğiniň Maýsajykdygyna hut indi düşünen ýaly bolup hem-de çaga ýüreginde özi barada erbet garaýyşlary şineledip ugranyna gyýylyp, Maýsa görkezmän gözünüň ýaşyny syldy. Soň ol birdenkä özüni ele alyp, göýä hiç zat bolmadyk ýaly bolup, çöküne düşdi-de, boýuny Maýsajygyň boýy bilen deňläp, onuň çepiksije gerdenlerinden tutup, ene mähri bilen ýylgyrdy.

□ Hany, gyzym senem ýylgyraý-da. Ýa henizem ejeňden kinelimi? Indi ejeň seniň ýanyňdan hiç ýere-de gitmez. Hemişe bileje öýde bolarys. Bolýamy, gyzym?

Dymmakdan ýaňa eňki agan Maýsajyk birdenkä top atylan ýaly edip gürledi.

□ Çynyňmy?

□ Çypbakaý çynym, gyzym!

Maýsajyk şol manyly garaýşy bilen ejesiniň gözlerine ünsli seretdi. Şonda ol ejesiniň gözlerinde öňküleri ýaly sypjyklygy görmän, ol gözleriň tüýs mährem gözlerdigine akyl ýetirip ýene-de kürtdürjek ýaly etdi-de, birdenkä bägüliň gunçasý açylan ýaly bolup dowamly ýylgyrdy. Ol ýylgyryşdan gös-göni öz keşbini aňan Oguljeren çydam edip bilmedi. Maýsajygy bagryna basyp aglady. Ol aglaýarka samraýardy.

□ Maýsam, bagrym. Saňa döneyin. Wah men guraýyn. Näme üçin men seniň ýüregiňe şu wagta deňiç düşünmedimkäm? Indi düşünýän, janam. Baryna-da düşünýän!

Maýsajygyb sesi bu gezek has salykatly çykdy.

□ Eje, aglamasana!

Maýsajyga ýaranybilse ähli günäleri geçiläýjek ýaly bir ýagdaýy syzan Oguljeren gözünüň yaşlarynam süpürmän, gyzjagazyna ýaýaplap ýüzlendi.

□ Ine, bes etdim, Maýam!

Soňam ýylgyrdy. Agyny basan hakyky ýylgyryş onuň ýüzündäki ýaş düwmelerini eretdi. Şondan soň ejemi beýle gynandyrmaýyn diýipmi ýa-da ene yhlasynyň mährine uýupmy, garaz, Maýsajyk

ejesini garsa gujaklady. Şonda ol öz ýanyndan göýä bütin älemi gujaklaýan ýalu bolup, garaçyny bilen, bar yhlasly, mähri bilen gujaklady. Oguljeren şonda özüniň owadan boýnundan näçe gataňsy elleriň gujaklanyny hakydasyna getirjegem bolmady-da, ýöne şol elleriň örän gatydygyny syzyp, häzirki çaga elleriniň ýumşaklygyna haýranlar galdy. Şeýle hem ol eýjejik elleriň mährini ilkinji gezek diýen ýaly syzdy. Göwnüne bolmasa, boýnuna täzeje ýüpek mata oralan ýalu boldy. Şeýle hem ol näzijek goşarlaryň boýnundan aýrylmazlygyny isledi. Gözüni süzüp, içini geplettdi.

»Halasgärim! Mähribanym. Indi men hakyky adam bolaryn. Geçen günlere nälet! Ylahym agzyňdan ýylgyrys aýrylmasyn, Maýsa janym...»

Birdenem ol gözüni ýalpa açyp, Maýsajygyň ýylgyryp duran keşbine mähirli seretdi. Şonda onuň göwnüne Maýsajyk dag kimin bir adam bolup, üstüne abanyp duran ýaly boldy. Şeýle hem onuň garaýyşlarynyň müýnsüzligi onuň sustuny basdy. Şonuň ýaly-da, öz namysynyň önünde nähililer kiçelip galandygyna doly göz ýetirdi we ol üstüne abanyp ýylgyryp duran Maýsajygy hut şol öz namysydyr öýtdi.

Maýsajyk ellerini boýnundan aýranyndan soň, ol örboýuna galdy. Şonda ol özüniň heniz bardygyna, entek-entekler ýaşamalydygyna, onda-da şol üstüne abanýan namysa sarpa goýup ýaşamalydygyna doly göz ýetirdi. Diňe şondan soň ol başyny silkeledi. Ejizlikden saplandy. Şol wagt siz onuň ýogyn saçlarynyň tolgunyşyny bir görsediňiz! Olaryň her bir tary beýlekisine bolup geçen täzelikleri ogrynçajyk, pyşyrdap diýen ýaly begene-begene buşlaýardy.

Diňe şondan soň Oguljeren Maýsa ýüzlendi.

□ Gyzym, ýör, bileje nahar taýynlaly!

□ Bolýa.

Şonda ol özüniň gepleýşinde-de bir mähirliligi duýan ýaly boldy. Soň gyzynyň elinden tutup, aşhana geçeninde welin, täzeden dünýä inen ýaly boldy.

Olar bileje nahar taýynladylar. Bileje iýmäge oturdylar. Şonda ol naharyň lezzetem bütinleý başga ýaly bolup duýuldy. Göwnüne bolmasa, hälki kesek gaçyrýan diwarlaram ýagtylyp, has aňyrrak

süýşüp, otagyň içem has giňän ýaly duýuldy.

Olar naharlaryny iýip boluberenlerinde, telefon jyňňyrdady. Bu jyňňyrda olaryň ikisem birbada üşerildi. Bir-birlerine seredişdiler. Şondaky garaýyşlaryň manysy şeýleräkti:

»Ýene şol lopbuş adamdyr. Ejem näme ederkä?»

»Bolubersin. Men hiç ýere-de gitmen!»

»Ejem onuň bilen nähili gürleşerkä?»

»Ejeň onuň bilen hakyky adam ýaly bolup gürleşer!»

»Men şoňa ynanyan, eje!»

»Ynanyber, gyzym, ynanyber...»

Telefon üç-dört gezek jyňňyrdanyndan soň, Oguljeren Maýsa ýüzlendi.

□ Bar, gyzym, trubkany galdyryp gör. Kimkä?

Maýsajyk ownujak ätläp, telefonyň ýanyna bardy-da, trubkany usul bilen galdyrdy. Ýüzüni ejesine bakan öwrüp:

□ Diňleýän – diýdi.

Aňyrdan bir mylaýym erkek sesi eşidildi.

□ Salam

□ Salam

□ Oguljeren Ataýewnalaryň öýümi şu?

□ Hawa.

□ Oguljeren Ataýewna öýdemikä?

Maýsajyk bu gepleýäniň o diýýän adamlardan däldigini bilip şelaýynsyrady.

□ Hawa, öýde. Telefona çagyraýynmy?

□ Kyn göreseňiz çagyryň, gyzym?

Maýsa ejesine ýylgyryp ýüzlendi.

□ Eje, seni telefona çagyryrlar!

Ejesi oturan yerinden dillendi.

□ Kim?

Maýsajyk telefonuň geplenýän yerini aýasynda saklap:

□ Bir nätanyş adam. Kimdigini bilemok. »Oguljeren Ataýewna bilen gürleşjekdim» diýýär.

Oguljeren ol diýýän adamlarynyň beýle ýüzlenmeýändigini hakydasyna getirip, telefona tarap gaýtdy.

□ Hawa, Oguljeren diňleýär!

□ Salam Oguljeren Ataýewna!

□ Salam!

□ Sag-aman otyrsyňyzmy? Bimaza edenimi bagyşlarsyňyz-da?

□ Zyýany ýok. Saglykdyr.

□ Men... şol radionyň habarçysy, Mälik. Äý... bir gürleşäýeýin diýdim-da. Onsoňam...

□ Bolubilýär. Gaty gowy.

□ Oguljeren Ataýewna, onsoňam neme... şol siz hakda ýazan materiallarym dynç alyş günü ir sagat onda efire gidýär. Wagtyňyz bolsa diňläp görüň. Sesiňizem gaty gowy çykypdyr.

□ Şeýlemi? Gaty gowy-da. Ony hökman diňläris. Sag boluň. Mälik . Gaty minnetdar.

□ Hoş onda, Oguljeren Ataýewna. Görüşýänçäk.

□ Hoş-hoş. Sag boluň. Aladaňyz üçin taňryýalkasyn!

□ Trubkalar goýuldy. Şondan soň hudojnikleriň çeken suratlaryndanam oňat ýylgyrýan Mälik onuň göz öňüne geldi. Şeýle hem бүтін ömründe şu hili mähirli sesi ilkinji gezek eşidýän ýaly boldy. Süňni ýeňläp, hakyky ene ýylgyrysyny etdi. Soňam ähli ýagdaýy uly adama gürrüň berýän ýaly edip, Maýsajyga birin-birin gürrüň berdi.

Bu hoş habara olaryň ikisem begendi.

Soň olar bile oturyp, telewizora syn etdiler. »Gijäňiz rahat bolsun, körpeler!« diýen ýörite gepleşige-de tomaşa etdiler. Şondan soň Maýsajygyň gözleri bürlüp ugrady. Bu ýagdaýy aňan Oguljeren Maýsany eltip ýerinde ýatyrdy. Maýsa hälki bolup geçen dartgynly pikirler zerarlymy ýa-da hut ukusynyň gelenligi üçinmi, garaz, çalt uka gitdi. Oguljereniň welin entek ukusy tutarly däldi. Onuň näme-de bolsa bir zada güýmenesi gelýärdi. Şonuň üçinem ilki kitaply şkafyň ýanyna bardy. Hatara duran kitaplary ep-esli wagtlap synlap durdy. Emma haýsy kitaby okajagyny bilmän, ýaýdanjyrap, kitap şkafynyň agzyny ýapdy. Tikin-çatyn edeýin diýse-de, indi giç gördi. Asyl nämä güýmenjegini bilmän ýaýdanyp durka, bir hepde mundan öň bile okan boýdaşyndan gelen hat ýadyna düşdi. Şoňa-da ol edil çaga ýaly begendi. Dogry, Oguljeren boýdaşlaryndan, başga-da käbir adamlardan hat alardy. Ýöne ol hatlary okap bolaga-da şo bada ýyrtyp oklardy. Häzirki okamakçy bolýan haty hem şol ýyrtylyp oklanylýan hatlardandy. Ýöne onuň ýyrtylman

galmagyna başga bir zat sebäp bolupdy.

Hawa, ol gün Oguljeren işinden çykyp, ýüzüniň ugruna Maýsany çagalar bagyndan alyp, öýe gelipdi. Maýsa iýer-içer ýaly zatlary taýynlap, »Edaramyzda ýygnak bar» bahanasy bilen » wadalaşylan» ýere □ Agamyradyň ýanyna gidipdi. Olar ol ýerde burugsadyp çilimem çekipdiler. Oturyp, keýpdenem çykypdylar. Soňam taksä münüp öýlerine keýpli gelipdi. Şol wagtam gazet-jurnallar goýulýan stoljugyň üstünde ýatan şu hata gözi düşüpdi. Ol ony emäý bilen açyp: »Görelä bakaly, Akgül näme akyl satýarka?» diýip bir gözünü aýasy bilen ýapyp, entirekläbräk duran ýerinden çalak-çulak okap, hatyň mazmunyna-da oňly düşüň, bukjasyna saldym edip, stoljugyň üstüne oklap goýberipdi. Şeýdibem ol hat tötänden ýyrtylman galypdy. Indem ol şol haty gaýtadan ünsli okamaklygy ýüregine düwüpdi. Şol maksat bilen ol haty tapdy. Ýöne hatyň bukja oňly salynman, bukjanyň agzynyňam köwkerip durmagy Oguljerene şo günki ýagdaýyny ýatlady. Ony ýatlabam öz-özünden utandy. Şol wagtky bolup ýörüşine öküdi. Ýüz-gözem gyzyyp giden ýaly boldy. Onsoň şo hatyň gözgyny bolup ýatyşyny görüp, göýä ol hat şol günki ýagdaýyny henizem paş edip duran ýaly bir ýagdaýy syzyyp, ony şol bada garbap aldy. Hatda biri bolşumy göräýmesin diýen ýaly töweregine-de garanjaklady. Soň hatyň bukjasyny stoljugyň üstüne emäý bilen goýdy-da, haty ünsli okap ugrady.

»Salam, Oguljeren!

Nähili ýagdaýlaryň. Iş bilen arma-da? Maýsajyk nähili? Saglygyň gowujamy? Bizem gurgun otyrys. Özümizem, çagajyklaram gaty oňat. Adamym Sopy size salam ýollaýar.

□ Bizem, näme, işleşen bolup ýörüs. Şol mugallymlyk käri. Wiý, ýogsa-da, gutlabilersin. Oguljeren! Adamyma-da, maňa-da golaýda »Halk magaryfynyň otliçnigi» diýen hormatly at berdiler. Nyşanynam gowşurdylar. Gyzlarym Jennet bilen Jeren, oguljygymyz Maksat, menem, kakasynam oňat görýär. Jennet: »Ullakan bolanymdan soň, ejeme gowy köýnek, kakama-da gowy kostým äberjek» diýýär. Jerenjigem »Ulalanymdan soň, men ejeme täzeje tikiň maşynyny äberjek, kakama-da samolýot äberjek» diýip gülüşýärler. »Çagaly öý □ bazar, çagasyz öý □

mazar» diýilýäni dopba-dogry ekeni, boýdaş jan!

Oguljeren jan, seniň ýagdaýlaryň nähili? Henizem ýeke gezip ýörmüň? Ýa-da ýekelik bilen halys öwrenişäýdiňmi? Gaty görme, boýdaş jan! »Ýalňyzlyk hudaýa ýagşy» diýlişi ýaly, ýalňyzlyk gowy-ha däl. Galanynam özüň pikirlenip gör. Men ýöne diýäýdim. Ýöne-de däl. Erkek adamly öýüň sarpasynyň nähili belentdigini ýañzytmakçy bolýaryn. Onsoňam »Pylany ärsiz» diýmeklik, »Pylany ärli» diýen ýaly däl. Soňkusy belent hem-de buýsançly ýañlanýandyr!

Boýdaş jan, bir zat alyşýanymyz bolmasa, bir – birimizi görmänimize ep-esli wagt bolupdyr. Biz bile okaýarkak jana-jan boýdaş bolanymyzdan soň, gaty görmez diýip, şu zatlary ýazýaryn.

Boýdaş jan, senem bir ýigide durmuşa çyksaň, menem siziň toýuňyza sowgatly barsam, nähili oňat bolardy. Onda, öz diýşiň ýaly, öňki bagtsyzlygyňam unudarsyň. Näme üçindir, boýdaş jan, seniň ýalňyzlygyňa meniň ýüregim gyýylýar. Onsoňam başyň boş bolsa, göreniň dili, eli ýeter durar. Bu zatlaram bolsa elbetde, kemsinmeklige elter. Men seniň kemsinen keşbiňi hiç haçan göresim gelenok, boýdaş jan!

Bolýar, onda, Oguljerenjan. Hat ýazyp dur. Diýenlerimi gayy görmäweri. Görüşýänçäk hoş! Hatymyň jogabyna garaşýaryn. Akgül»

Ol haty bukjasyna salyp, emäý bilen stoljugyň üstünde goýdy. Soň uludan demini alyp: »Ýalňyzlyk diýsene □ diýip, sesli diýen ýaly aýtdy □ Akgül mamla. Eýýäm üç çagaly bolupdyr. Adamsyndanam diýseňrazy. Men bagtygara bolsa aňsat eklenje kowalaşdym. Durmuşa biperwaý garadym. Näme bolsa şol bolsuna urdum. »Bir günüm □ hoş günüm» etdim. Gepe-gürrüňe gitdim. Adamyny it ýaly selpedýän howaýy şöhrada kowalaşdym. Käbirleri ýaly bolup, bol-telki ýaşamaklygy arzuw etdim. Ýaşadymam. Ýaşap näme gazandym? Hiç zat! Gaýtam, goňşy aýallar (bilen) sögüşen wagtym adymyň yzyna »bozuk» sözünü goşdular. Ine, meniň iň soňky ýeten derejäm! Indi ýatyp ölýän bolsaň, öl, heleý! Mundan betere bir binamyslyk bolarmy?»

Ol çyrany öçürip, düşegine tarap ugrady. Onuň düşegi bilen Maýsajygyň düşeginiň arasynda abajurly çyrajyk ýanyp durdy. Ol

düşegine geçmänkä Maýsajygyň ýanyna bardy. Edil onuň alkymyna goýlan oturgyçda oturup, gyzjagazyny ilkinji gezek görýän ýaly bolup synlady. Maýsajyk bolsa süýji ukyda myrlapjyk ýatyrdy. Näme üçindir käwagt tisginip-tisginip gidýärdi. Şol wagtam ol oturgyçda Maýsajygyň daşky geýimlerini birgeňsi rejeläpjik goýşuny görüp, onuň edep-ekrama, tertibe, päkizelige şu mahaldan sarpa goýýandygyna göz ýetirip, özüniň bisarpa geçiren döwürlerinden ýene bir gezek utandy. Soň uludan ahmyrly dem alyp içini geplettdi.

»Maýsajygym hut maňa meňzeş. Gözem, gaşam, burnam, ýüz keşbem, saçam hut maňa meňzeş. Wah saňa döneyin, Maýsam!.. Indi maňa düşüp ugrapdyr. Namys edýär. Şeýle boljagyny men öň näme üçin bilmedimkäm? Näme üçin öz namysymy özüm goraman, gel-gel Maýsama goratmalymyşym?.. Jyryňkellelikden, akmaklykdan başga hiç zat däl! □ Soň ol Maýsajygyň derçigen ýüzüni ene mähri bilen yhlasly syldy. Ýañajyklaryndan taýly gezek ogşady. □ Ýat, janam, rahat. Sen meniň maýsam. Sen meniň neslim. Seniň bagtyňda berin hiç hili garalyk bolmasyn. Men indi barzada düşüňän, Maýsam. Indi men galan ömrümde hakyky enelere mahsus ýagdaýda seniň başyň dik bolmagy üçin, namys diýlen zadyň gözüne dogry seredip ýaşaryn! Elbetde, bu zatlar seniň ruhuňa siňip ugran men baradaky erbet pikirlerem ýom-ýok eder! Sende hakyky enä bolan buýsanjy dörededer! Men şuňa doly ynanyan Maýsam.

Soň Oguljeren usul bilen ýerinden galyp, baryp öz düşeginde gyşarmakçy boldy. Şonda ol, näme üçindir, ýorgan-düşegine seredip, birhili tisginip gitdi. Üýşenjiredi. Geçäge-de, ýatyberesi gelmedi.

»Ýok, men bu düşeklerde ýatmaryn. Prostynynam, ýorganyň daşlygynam, ýassykdaşynam täzeläýin. Goý, hemme zat täze zadym bolsun!»

Şeýle-de etdi. Öňki aýran zatlarynam üýşürip kir ýuwulýan legene oklady.

»Indi ýatsam bolar».

Ol diňňarkan düşüp ýatan ýerinden pajygaly, özüni ýumak ýaly kiçeldýän durmuş basgançaklaryny birin-birin hakydasyndan geçirdi.

* * *

»O wagtlar özümiň kesirjedigimem, garagoldugymam bilmeýän ekenim. Ilkinji gezek mekdebe barsym ýadyma düşýär.

Hawa, ejem meni mekdebe taýynlaýarka, onuň bizar peteňini çykarypdym. »Bu köýnegiňi geý» diýse, başga birini geýip. »Şu lentaňy dakyn» diýse, başgasyny dakynyp. Şonda ejem maňa garaçyny bilen gargapdy.

□ Ýüzüň gursun seniň! Ýüzi kesilmiş! »Ulynyň diýenini etmedik uwlary» diýipdirler! Häsiýetiň şu bolsa, hiç haçanam ile sygmarsyb sen!

Öz diýenimi gögerdip, mekdebe bardym. Ine, saňa arassaja klaslar, partalar! Hezil et-de okaber!

Wah, erbet okamadym-la. Ýöne şol daýymyň gyzy Dursunyň kesirliги, ýoknasyzlygy maňa-da geçäýen ýalydy. Özüm ýaly oglanjyklaryň hem-de gyzzagazlaryň üstünden gülübilsem, olary gaharlandyrybilsem hezil edýärdim. Şonuň üçinem mugallymlardan häli şindi almytymy alýardym. Onuň üstesine-de, öýe gelsemem ejem häli-şindi üstüme gygyryp, bizar peteňimi çykarýardy. Men şonda garagollygyň ýakymsyz häsiýetdigine hiç düşünmeýän ekenim. Gaýtam ýeke özüm hezil edip gülýärdim. Şondan birhili lezzet alýan ýaly bolýardym...»

Oguljeren beýlesine öwrüldi-de, ýatan ýerinden ýene-de geçmişine ýüzlendi.

»Hawa, biz şonda ýedinji klasy tamamlapdyk. Erbet tamamlamadyk. Oňat okadyk.

Gepiň gysgasy, indi biz boýy gyzyly ýaglyklyja pioner däldik-de, komsomol hataryna goşulmaga taýynlyk görýärdik. Men hem oňat okaýanlygym üçin, klasymyzyň klaskomy edip saýlapdyrlar. Men bu tabşyrygy birkemsiz berjaý edýärdim. Men bu hormata öz ýanymdan gaty guwanýardym. Özüme ullakan bir dereje ýetendir öýdýärdim. Gaty yhlasly işleýärdim. Diňe bir okuwçylary tertibine, arassaçylygyna gözegçilik etmän, eýsem olaryň okaýyşlaryna-da yzygiderli barlap durýardym. Bu ýagdaýa bolsa klasýolbaşçy mugallymamyz gaty begenerdi. Meni diňe bir öz klasymyzda däl, eýsem ähli mekdep okuwçylarynyň önünde-de, hatda mugallymlaryň ýanynda-da öwerdi. Bu öwgüler meni hasam

ruhlandyrýardy. Şonuň ýaly-da, men elimiň boş wagtlary çeper eserleri köp okaýardym.

Dogrusy, indi hakydama gelýär. Ejemem, kakamam ýönekeý işçi bolansoň, maňa nähili kitaplary okamalydygymy salgy berip bilmändiler. Şeýdibem men bir kitap öwürse, şony tapyp okamaga çytyraşardym. Dogrusy, olaryň köpüsem söýgi hakdady. Şeýlelikde mende söýgä bolan garaýşam gaty ir oýanyp başlady. Şonuň ýaly-da, men okan kitaplarymdaky poloitel gahrymanlary ideal adamlar hasaplaýardym. Özümi Aýna, Uzuga, Akjagüle meňzedesim, şolar ýaly dogumly, edenli, dogruçyl bolasym gelýärdi. Klasymyzdaky oganlaram Artykdyr Berdi bilen, Kasym bilen deňeşdirip görýärdim. Şonda şol oganlar ol gahrymanlaryň jinnek ýalam täsiriniň ýokdugyny bilenimde welin, birhili olara haýpym gelerdi. Bular hiç haçanam ýokardaky gahrymanlar ýaly ideal adamlar bolup bilmezler diýip çaklaýardym. Sebäbi olar akyllý ýazylan kitaplar barada az gürrüň edip, köplenç warsaky gürrüňler bilen wagt geçirýärdiler. Muňa bolsa öz ýanymdan gaty gaharym gelýärdi. Dogrusy, käwagtlar olara jabjynardymam. Emma olara meniň gürrüňlerim hiç hili täsir etmeýärdi. Gaýtam, jort atyşyp, meniň üstümden gülmäge çytyraşýardylar. Şo hili ýagdaýlarda käte ruhdan düşýän saparlarymam bolardy. Ýöne klas ýolbaşçymyz Şeker Kulyýewna maňa hemişe kömege ýetişerdi. Ruhumy götererdi. Sag bolsun, şol Şeker Kulyýewna. Men onuň ýagşylyklaryny hiç haçanam unutmaryn!..»

Soňy. Powestler